

BES^eDA

E L E K T R O N S K A K N J I G A

Marija Jelen-Brenčič

Spev tihe doline

O M N I B U S

Marija Jelen-Brenčič

SPEV TIHE DOLINE

*Tiskana izdaja je izšla v samozaložbi,
Podlipa pri Vrhniki 1937, in v ponatisu
50 let pozneje. Posvetitev in ‚Besede
literarnih znancev‘ so iz te izdaje.*

*To izdajo pripravila Simon Lenarčič
in Franko Luin.*

ISBN 91-7301-294-7

beseda@omnibus.se

www.omnibus.se/beseda

Ko sem bila najmlajša, najplodovitejša in najbolj priljubljena slovenska pesnica, sem imela v načrtu štiri zbirke. Ob petdesetletnici izida prve posvečam ta ponatis spominu brata Franceta, Celarskega Lovreta in vseh dobrih in plemenitih ljudi, ki so sodelovali ob založbi in prodaji moje knjige,

MJB

MARIJE JELEN-BRENČIČ

V spomin bratu Francetu

VSEBINA

DOMOVINA	7
MISEL	9
NAJLEPŠA . . .	11
SLOVO	13
DOMOTOŽJE	15
VRNITEV	17
DOLINA POJE	19
SPEV DOLINE	21
VEČERNI SPEV	23
VIR ŠUMLJA	25
KOT NOCOJ . . .	27
ZVEZDE ŽARIJO	29
JUTRO	31
OBLAKOM	33
KOSEC	35
KRT	37
REDKOKDAJ . . .	39
SONCE ZAHAJA	41
DVA ŽARKA	43
ZA VASJO	45
KDO RAZUME?	47

PRELEST	49
VRBA	51
NI MI ŽAL!	53
BESEDE LITERARNIH ZNANCEV	55

*Vsa dolina je prekrasen vrt;
okrog nje zeleni so gozdovi,
nizkih gričev travnati vrhovi —
a nad njo je nebes razprostrt . . .*

DOMOVINA

Sinji nebes, žarno sonce,
zvezde zlate,
rožnožametni oblaki,
rosne trate,

polja, travniki, vrtovi,
plodne njive;
gorskih velikanov glave
temnosive;

pašniki, planine mirne,
nizki griči;
krivi bori, vitke breze
in grmiči;

temni lesi, svetle jase
in tokave,
bistri viri, ki šumljajo
čez dobrave;

bela cerkev, tiho selo
in dolina —
vse leži v besedi eni:
»Domovina!«

MISEL

Nad dolino sinji nebes
se razpenja —
Stvarnik sam ve, kje konča se
in začenja.

Zdi se mi, da majhen je in
čuda skromen;
toda vem, da neizmerno
je ogromen.

Vem zato, ker ni mogoče
mi prešteti
zvezdic vseh, kar jih na nočnem
nebu sveti —.

In premišljam: »Tisoč let in
več gorijo;
na neznatnem koščku neba
vse žarijo —

a ljudem premajhna naša
je dolina
in prerevna — lepša zdi se
jim tujina.«

NAJLEPŠA . . .

Revna je dolina moja
in bogata —
saj so vendar njena polja
čisto zlata.

Ozka je in prav zato je
silno lepa
in prostrana — saj ves nebni
svod oklepa.

Majhna je in manjšajo jo
nizki grički;
ljubijo zato še bolj jo
drobni ptički.

Ljubimo jo mi, sinovi,
hčere njene;
saj doline, kot je naša,
ni nobene.

Skromna vsa, ponižna, tiha
je in mirna —
kraj najlepši, kar ima jih
zemlja širna.

SLOVO

Šepetajo temne jelše
mi ob vodi:
»Glej, lepo je tu, nikar od
nas ne hodi!«

Stara vrba me v prijetno
seno vabi:
»Kam odhajaš, draga? Name
ne pozabi!«

Iz potoka sa smehlja mi
val srebrni:
»Srečno hodi! in nazaj se
kmalu vrni!«

In dolina moja, ljubi
grički znani
vabijo proseče, nemo:
»Tu ostani!«

Drobne ptičke letajo nad
tihim logom
in mi žvrgole k slovesu:
»Zbogom, zbogom!«

DOMOTOŽJE

Pravijo, da človek vsemu
se privadi —
a hudo, težko je vendar
duši mladi!

Na poljanah naših je zdaj
vse zeleno;
tu usiha cvetje, komaj
porojeno.

Sonce zlato tam obsije
vse livade;
sem pa komaj droben žarek
se prikrade.

Naša kočice so skromne
in domače;
tu šopirijo ponosne
se palače.

Vse razkošje dala bi — ves
čar tujine
za en sam pozdrav iz ljube
mi doline!

VRNITEV

Mrak izteza med zidovjem
temne prste . . .
v noč gubijo se kostanjev
dolge vrste.

Že zapuščam razsvetljene
hiše mesta;
čez zeleno senožet se
vije cesta.

Pripihlja večerni veter
mi nasproti.
Da imela jaz njegove
bi peroti!

Trudna sem — in dolga pot je
še do doma;
težek je korak, a duša
naglo roma.

Čez ravnine v sinjo daljo
misel splava:
»Ljubljena dolina moja,
bodi zdrava!«

DOLINA POJE

Vsa dolina miloglasno
pesem poje;
da pri srcu mi veselo
in lepo je.

Virčki žuborijo lepše
kot podnevi;
vanje zlivajo se slavčka
slavospevi.

Svirajo na trati drobni
godci-črički;
stare bajke šepetajo
si grmički.

Rožice se od veselja
razsolzijo;
v nežnih čašah kapljice jim
zaiskrijo.

Po zeleni trati stopam —
in leskeče
mi v očeh, kot rosnim cvetkam,
solza — sreče!

SPEV DOLINE

Trudna po soparnem dnevu
spi narava;
nad vasico našo sladka
pesem plava.

Ptičice v zelenih lesih
žvrgolijo;
pesem se jim zлива v mehko
harmonijo.

V gozdu bukev k bukvi lepe
veje sklanja;
hrastov gozdič na pobočju
griča sanja.

S travnikov diši po senu
in kopicah;
žitno klasje si šepeče
o žanjicah.

Nad vasico tiho plava
glas iz line
in v nebo kipi skrivnosten
spev doline . . .

VEČERNI SPEV

V sinjem mraku vas počiva,
spi dolina.
Za vasjo sanjavo poje
vijolina.

Pred samotno kočo tiho
starec svira —
med vrhovi nizkih gričev
spev zamira.

Okrog kočje bori lahno
šepetajo;
vetrčki v vrhovih temnih
se igrajo.

Nosljo glasove mile
vedno više —
in drhtijo strune tiho,
vedno tiše . . .

Lahno starcu lok drsi po
vijolini;
v srcu se bude mu mladih
dni spomini . . .

VIR ŠUMLJA

Vije se ob robu gozda
bister virček;
zraven njega ovčke pase
mlad pastirček.

Ovčke pase, sluša virčka
žuborenje . . .
V mladem srcu se mu vzbuja
hrepenenje

po neznanih, daljnih krajih,
po tujini;
po prostranih belih mestih
na ravnini . . .

V tujem kraju o domovju
starec sniva . . .
Truden kraj vasi domače
spet počiva.

šepeta o prošlih dneh mu
gozd zeleni —
in šumlja mu vir o sreči
izgubljeni . . .

KOT NOCOJ . . .

Kot nocoj, lepo bilo ni
še nikoli —
v radosti srce mi plaka,
vriska v boli.

Vsi spomini, ki so zdavnaj
že zbledeli;
so nocoj mi v srcu znova
oživeli.

Vsa boleost, ki mlado srečo
je kalila,
se mi je nocoj v otožno
pesem zlila.

Vsa sproščena duša tiho
je vzdrhtela
v pesmi, ki ne bo nikoli
izzvenela . . .

V radosti srce mi plaka,
vriska v boli —
kot nocoj, lepo bilo ni
še nikoli . . .

ZVEZDE ŽARIJO

Mar modrina zvezdic nima
več v oblasti?
Saj migljajo, kot hotele
k nam bi pasti!

In dolina z mano vred zdaj
pričakuje,
da nebo v naročje zlatih
zvezd ji vsuje . . .

Zvezde skrivajo oblaki
mi srebrni.
Bolj jasni se nebes, bolj so
grički črni.

Zvezdice žare, a temna
je dolina;
noče je objeti svetla
mesečina.

Nebes noče dati zvezde
ji blesteče —
saj ne mogla bi prenesti
take sreče . . .

JUTRO

Gričke in dolino sinji
mrak odeva —
le oblaki rdé v veseli
slutnji dneva.

Nebes se jasni — že grički
zro iz mraka
in dolina moja željno
sonca čaka.

Žarki skriti so v tančice
rožne zarje,
ki bogastvo sončnih zlatov
skrbno varje.

Veter strga zagrinjala
in zavese —
pisane poljane v soncu
zableste se.

V bistrjih se potokih zlati
žar umije;
iz višin v dolino — vročo
luč razlije.

OBLAKOM

Hej, oblaki! jadra bela
razprostrite
in v modrino sončnojasno
pohitite!

V daljo nezačrtana vas
vodi cesta —
dvignite se nad prostrana
tuja mesta!

Tja nad Rim, ki je krščanske
zemlje krona;
nad Jeruzalem, nad cedre
Libanona.

Splavajte čez vroče južne
pokrajine
in oglejte kras čarobne
si tujine!

In potem nazaj — oblaki
se vrnite!
Če kje lepše, kot pri nas je —
sporočite!

KOSEC

Kmet sem. Sin moj hlapec je
in hčerka dekla.
Moj pogled je plamen — moja
pest iz jekla.

Smeh moj trpek in beseda
izklesana;
srce mehko, kakor njiva
razorana.

Moja misel klena je, kot
žitno zrno,
ko oziram čez senožet
se srebrno.

Pod koso v redí se zvršča
trava rosna —
v duši vstaja svetla misel
mi ponosna:

Stvarnik moje trdo delo
blagoslavlja;
z mano vred obličje zemlje
Bog prenavlja!

KRT

Pod zemljo v globokem rovu
krt modruje:
Kje dobil bi sonca? vedno
premišljuje.

V rov temačen bi prinesel
žarke zlate —
in nasadil vanj dehtečih
rož iz trate.

Da bi rožice še njemu
kdaj cvetele . . .
saj brez njega bi že zdavnaj
ovenele!

Krt modruje, žarkov išče,
kvišku rije,
prav v oči blesteče sonce
mu posije.

Vznak omahne krt — omamljen
od krasote . . .
zanj preveč je sonca, luči
in lepote!

REDKOKDAJ . . .

Naša je dolina z grički
ograjena.
Mar zares ne vodi vanjo
pot nobena?

Da! Po zemlji pot odprta
je bolesti —
sreča vanjo gre z neba po
zlati cesti.

Iz oči bolest izvabi
solze pridke;
sonce na livade vsiplje
zlate nitke.

Redkokdaj, a vendar včasih
dežek lije
na livade — za oblak se
sonce skrije.

Redkokdaj, a vendar včasih
v duše mlade
droben žarek sonca — sreče
se prikrade.

SONCE ZAHAJA

Skrit za grički nizkimi moj
vrt sameva;
moje rože hrepene po
luči dneva.

Zdavnaj svet objel je sonca
svit ognjeni —
moje rože pa objema
mraz strupeni.

Zdavnaj šel je maj čez gore
v vsej krasoti —
moje rože zapuščene
mro v samoti.

In nikdar ne bodo sladko
zadehtele —
nerazcvele bodo kmalu
ovenele.

In nikdar ne bodo zrle
sreče maja
in ne pile žarkov — sonce
že zahaja . . .

DVA ŽARKA

Sonce skriva se za megle
zlatordeče;
na grmičih še poslednji
žar vztrepeče.

Rad pričakal žarka lune
bi srebrne
in pozdravil prej ga, kot se
v sonce vrne.

Toda vase vklene sonca
moč ga vroča.
Noč. Pozdrave žarku lune
gram izroča.

Žar srebrni zlatega spet
bratca čaka . . .
prej zamre, kot sonce vrne
se iz mraka.

Žarka dva usoda vedno
bo ločila —
in nikoli se ne bosta
v eno zlila . . .

ZA VASJO

Tih večer je. Luna plava
po modrini
kot srebrn bi čoln po morski
plul gladini.

Zlate zvezde radovedno
zro v dolino,
ki ovita je v srebrno
mesečino.

Vse počiva, spi in sanja —
v temni hosti
slavček še prepeva pesem
o — mladosti.

Nageljni dehte na oknih —
cveti rdeči
pogovarjajo še v spanju
se o — sreči.

Za vasjo pa fantič vriska
in prepeva,
da do lune in do zlatih
zvezd odmeva!

KDO RAZUME?

Kdo s predrzno roko širni
svet objame?

Kdo blesteče, svetle žarke
soncu vzame?

Zvezde na nebesnem svodu
kdo prešteje?

Kdo določi brzim vetrom
trdne meje?

Kdo viharjev besne sile
zaustavi?

Veličastne skalne gore
kdo prestavi?

Kdo iztrga zemlji skrite
dragotine?

Kdo premeri silne morske
globočine?

Kdo zavrne slap, ki dere
med prepade?

Kdo razume hrepenenje
duše mlade?

PRELEST

Lepa ja dolina moja
kot nevesta,
ko nad njo razvršča zvezde
rimska cesta.

Kadar sončnojasno jutro
jo poljublja;
tisoč biserov se v cvetju
ji izgublja.

Ob vročini se poldanski
koplje v zlato;
ob večerih tihih v sončnem
rdi škrlatu.

Njeno čudežno lepoto
srkam vase;
njeni pesmi prisluškujem —
zabim nase.

Zabim, da srce mi tone
v bolečini —
da leži dolina moja
v solz dolini.

VRBA

Ob potoku vrba sredi
jelš samuje;
pesmi drobnih, svetlih valčkov
prisluškuje.

Srkajo iz valčkov pesem
korenine;
vejice drhte, kot strune
vijoline.

Pa pastirček z nožem ji med
veje seže
in piščali miloglasnih
si nareže.

Odhiti. In vrba spet je
osamljena.
Po dolini se razlega
pesem — njena!

Razigrano srečo slednji
zvok vsebuje —
vrba nemo skloni veje
in — žaluje . . .

NI MI ŽAL!

Drobne rožice v gredici
sem gojila;
pa potrgala sem jih in
v šopek zvila.

Ptičko sem iz tesne kletke
izpustila —
odletela je in več se
ni vrnila.

V srcu nado sem skrivala —
a potoki
so jo vzeli in odnesli
v svet široki.

Lepo pesem sem zapela —
čez dobrovo
veter je zavel, odnesel
jo v višavo.

Naj jo nese! Mnogo spi jih
v srcu mojem . . .
Mesto ene — tisoč novih
spet zapojem!

BESEDE LITERARNIH ZNANCEV

Le zapojte tisoč novih,
saj ste mladi.
Vaše ljubke pesmi bomo
brali radi!

Zorko France, Sv. Duh, p. Krško

V zgodnji mladosti mi je pretresal Gregorčič srce, na starost pa doživim, da me gane Vaša, kakor iz jutranje zarje zajeta in z rosno tančico pretkana poezija. Obvaruj Vas Bog!

Lea Fatur

Marija, oprosti, v tvoj svet bi radi pogledali, kako delaš, kako gradiš, kako ustvarjaš in klešeš besedo slovenskega srca in duše. — Nad tristo pesmi, med temi sem videl nekatere za čuda lepe in globoke, le škoda, da nobene teh še ni v javnosti. Dekle, tako rekoč brez vsake izobrazbe, pa ti skuje klasično tvornost: sonetni venec, pesem z lepim akrostihom, triolet, vineto, idilo, glosa.

To je naša Marija, naša najmlajša. Do srca seže njena mila pesem, človek bi se zjokal, ko bi do dna spoznal njene globine!

France Kunstelj

Bodite Bogu hvaležni za vsak dan življenja, življenje je velik dar božji! Uspeh ali neuspeh, je stranska reč. Boriti se pa morate. V vaših razmerah storite, kar morete. Bodite pripravljeni na vse, svet hvaležnosti ne pozna. Največje plačilo za vaš trud je notranje zadovoljstvo in zadoščenje pred samo seboj. V vaših literarnih znancih imate dobre vodnike in odkrite prijatelje. Tudi to je dar božji, ki ga cenite!

Dr. Jože Pogačnik

. . . edinstven primer v slovenskem slovstvu, da bi tako mlado, preprosto kmečko dekle pesmi samo izdalo in samo prodajalo.

Joško Lindič

Pozdravljena, slovenska deklica! Še kot izseljenski duhovnik v Franciji sem rad prebiral tvoje pesmice, zdaj

pa, ko delujem med slovenskimi otroci na Koroškem, še rajši pregledam, kar je podpisano z Marija Brenčič.

Dr. Ferdinand Kolednik, Tinje

Vaše pesmi vsem zelo ugajajo. Dne 1. dec. bo donela vaša pesem "Domovina" iz otroških grl na naši šoli.

Jankovič Jože, Kostanjevica na Krki

Če je narod srečen ob tvoji pesmi, zakaj mu te sreče ne bi dala, dokler jo moreš po dobroti božji sipati v srca!

Marija Kranjc, Dobec 11

Bog vas blagoslovi, vi ljuba pevčica! Vaše pesmice so pravi oddih v dneh sive vsakdanjosti, več odličnih oseb se je tako izrazilo. Meni osebno so neskončno ljube in se vam iskreno zahvaljujem, da nam dajete od svojega bogastva.

Pehani Heda, Ljubljana

. . . darilce od vaših spoštovalk iz Zagreba. Verjemite, da so nam vaše ljubke pesmice vzrok marsikaterih lepih trenutkov.

Jerica Kovačič, Zagreb

Dragocene stvari so to! Velika vrednost je v njih!

Prof. dr. Franc Sušnik

Velik dar vam je dal ljubi Bog!

Fr. Ksaver Meško

. . . ki sicer niso umetnine, presenečajo pa po svoji
uglajenosti in občutnosti.

td

Draga mi poetka! Že davno sem poizvedovala in končno le izvedela iz Našega doma, kdo je in v kakšnih okoliščinah živi naša tako silno čuteča priljubljena pesnica, ki jo poznam iz Kmečke žene in iz drugih revij in listov.

M. Kranjec, Sveti Tomaž

Najlepša hvala za knjižico! Zelo sem vesela, ker imam spet upanje v zdravje, ker sem prečitala tvoje pesmice, v katerih se mi je spet zbudila želja za živeti in sem začela spet upati. Najdem interes na delu, ker ga ti v svojih pesmicah toliko opevaš. Ne smej se, a vendar je res. Več kot polovico jih znam že skoraj na pamet, ker bi jih rada

vse znala, se pridno učim. Ne zameri. Prejmi tisoč toplih pozdravov od

Tvoje Silve Pavko, Ptuj

. . . predrznem se vas prositi da prispevate kako svojo pesmico za naš dijaški literarni list "Livada" ali za list "Naša rast" na III. drž. realni gimnaziji.

Žun Živan, Ljubljana

Kako vse drugače je znala zapeti Marija Brenčič! Tudi njo je življenje teplo — v sentimentalnost pa, hvala Bogu, ni zašla. Zato so nekatere njene pesmi pravi biseri.

Mladi Slovenec mk

Bodite hvaležni Gospodu za ta dar in uporabljajte ga njemu v čast in soljudem v korist ter v svojo lastno srečo v tihi dolini.

Ladislav Lenček

www.omnibus.se/beseda

ISBN 91-7301-294-7